

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
ҰЛТТЫҚ БАНКІ
№ 15 Б А С П А С Ө З Р Е Л И З І
2005 жылғы 21 сәуір**

Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің 2004 жылғы жылдық есебін мақұлдау, ресми қайта қаржыландыру ставкасын белгілеу және 2004 жылғы төлем балансы туралы

1. Ұлттық Банктің жылдық есебі туралы. 2005 жылғы 20 сәуірде ел Президенті Ұлттық Банктің 2004 жылғы жылдық есебін тыңдады. Президент Ұлттық Банктің 2004 жылғы жұмысын тұтастай алғанда оң бағалады және есепті мақұлдады.

Сонымен бірге Президент бюджеттік шығыстардың көбеюі және жоғары экономикалық белсенділіктің сақталуы жағдайында тұтыну бағаларының өсуін ұстап тұру жөніндегі кешенді шараларды Үкімет Ұлттық Банкпен бірлесіп қабылдауының қажеттілігін ерекше атап көрсетті.

Мемлекет басшысы Ұлттық Банктің алдына бірқатар басқа міндеттерді де қойды.

Ұлттық Банк Үкіметпен бірлесіп Қазақстан экономикасына айырбас бағамының әсері жөнінде кешенді зерттеу жүргізеді.

Қазіргі уақытта Парламенттің қарауында жатқан «Валюталық реттеу және валюталық бақылау туралы» Заңның жобасы бойынша Президент қолма-қол шетел валютасын жеке тұлғалардың әкетуі бойынша шектеулерді сақтау жөніндегі Ұлттық Банктің позициясын қолдады. Осы норма валюталық реттеу шараларының жүйелілігін және тиімділігін, көлеңкелі экономика және ақшаның жылыстауымен күресті қамтамасыз ету мақсатында енгізілді.

Кездесуде Қазақстанның экономикалық дамуына сыртқы қарыз алудың өсуі себептерін және ықтимал жағымсыз салдарын кешенді бағалау мақсатында елдің сыртқы борышын басқару жүйесін құрудың қажеттілігі атап көрсетілді.

Бұдан басқа, Ұлттық Банкке Қаржы нарығы мен қаржы ұйымдарын реттеу және қадағалау агенттігімен бірлесіп жылжымайтын мүлік нарығының мониторингі жөнінде шаралар жүйесін құру туралы мәселені пысықтау тапсырылды.

Есепке Ұлттық Банктің шоғырландырылған қаржылық есебі бойынша «Делойт» ЖШС-нің аудиторлық қорытындысы қоса берілді. Онда шоғырландырылған қаржылық есеп Ұлттық Банктің 2004 жылғы 31 желтоқсандағы қаржылық жағдайын барлық елеулі аспектілерінде шынайы көрсетеді, сондай-ақ оның бір жылғы қызметінің нәтижесі және ақша қаражаттарының қозғалысы Қаржылық есеп берудің халықаралық стандарттарына сәйкес делінген.

2. Ресми қайта қаржыландыру ставкасын белгілеу туралы. Қазақстанда ағымдағы жылдың 1 тоқсанында инфляция деңгейінің жылдық көрсеткіште өскені байқалды. Қазақстан Республикасы Статистика агенттігінің деректері бойынша 2004 жылғы желтоқсанда инфляция жылдық көрсеткіште 6,7% болды, ал 2005 жылғы наурыздың қорытындысы бойынша ол 7,1% дейін өсті.

2005 жылғы 1 тоқсанда бағалар динамикасы 2004 жылы өз ықпалын көрсеткен факторлармен айқындалды, оларға шығасылар инфляциясын (жалақыға, сатып алынатын ресурстарға шығыстардың өсуі), сұраныс инфляциясын (экономикалық субъектілер кірістерінің өсуі), сондай-ақ инфляция “импортын” жатқызуға болады.

Ақша-кредит саясаты құралдарының инфляцияға кешігіп ықпал ететінін есепке ала отырып, 2005 жылғы 1 ақпаннан бастап жүзеге асырылған ресми қайта қаржыландыру ставкасының жоғарылауы инфляция көрсеткіштерінде толық шамада көрсетілмеген. Бағалау бойынша инфляцияға факторлардың теріс ықпалының бәсеңдеуі 2005 жылдың екінші жартысынан бастап күтілуде.

Осыған байланысты Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің Басқармасы 2005 жылғы 1 мамырдан бастап жылдық 7,5% деңгейде ресми қайта қаржыландыру ставкасын белгіледі.

3. 2004 жылғы төлем балансы туралы. 2004 жылы Қазақстан резиденттерінің сыртқы экономикалық қызметіне айқындаушы ықпал еткен әлемдік экономиканың негізгі үрдістері ретінде экономикалық өсудің жоғары қарқындары мен энергия тасымалдаушыларға баға өсуінің сақталуын атап айтуға болады.

2004 жылы ағымдағы операциялар шоты 533 млн. АҚШ доллары профицитпен қалыптасты. Импорттың жоғары қарқынмен өсуі (45%) және кірістер мен ағымдағы трансферттер бойынша теріс дисбаланстың кеңеюі кезінде ағымдағы шоттың оң сальдосын қамтамасыз етуші фактор бір жылда 20,6 млрд. АҚШ доллары болған тауарлар экспортының 56% күрт өсуі еді. 2004 жылы импорт 13,8 млрд. АҚШ доллары болды.

2004 жылы ағымдағы операциялардан түсімдерден басқа елге ресурстардың әкелінуі шетелдік тікелей инвестициялар сияқты, капиталдың халықаралық нарықтарында тартылған заемдық ресурстар түрінде де шетел капиталын көлемді тартумен қамтамасыз етілді. *Қазақстанға шетелдік тікелей инвестициялардың (ШТИ)* жалпы әкелінуі 8,4 млрд. АҚШ долл. асты, бұл тарихта барынша жоғары көрсеткіш болып табылады. Тартылған ШТИ-дың көп бөлігі (6,5 млрд. доллардан астамы немесе жалпы түсім сомасының 77,6%-ы) Қашаған, Теңіз және Қарашығанақ кен орындарын әзірлеу жөніндегі жобаларды қаржыландыруға бағытталды.

ШТИ-дың жалпы әкелінуінің салалық құрылымында мұнай мен табиғи газ өндіруге (ШТИ-дың жалпы әкелінуінің 63,5%-ы), геологиялық және барлау қызметіне (20,3%), сондай-ақ металлургия өнеркәсібіне (3,8%) инвестициялар басым болды. Тартылған қаржыландыруда АҚШ-тан инвесторлардың үлес салмағы 36,9, Нидерланд – 21,4%, Ұлыбритания – 11,0%, Қытай – 4,7%, Италия – 3,7%, Франция – 3,3%, Швейцария – 2,8% және Ресей – 2,3% құрады.

2004 жылы белгіленген оң үрдіс ретінде қазақстандық компаниялардың инвестициялық белсенділігінің жандануы болып табылады. Қазақстан резиденттерінің шетелдік кәсіпорындарға тікелей инвестициялар түріндегі активтерінің өсуі (арнайы мақсаттағы кәсіпорындардан басқа) 2003 жылғы 3,7 млн. доллар сомасымен салыстырғанда 242 млн. доллар болды.

Жоғары ішкі сұраныс және халықаралық капитал нарықтарындағы заем ресурстарының біршама төмен құны Қазақстан банктерінің шетелдік капиталдың едәуір көлемін тартуларына ықпал жасады. 2004 жылы коммерциялық банктер тартқан жаңа қаржыландыру көлемі 6 млрд. доллардан асты. Шетелде құрылған арнайы мақсаттағы кәсіпорындардың (АМК) делдалдық жасауымен банктер өз кезегінде АМК-дар ұзақ мерзімді заемдар ретінде банктерге берген, 1,525 млрд. доллар сомаға еурооблигациялар шығарылымын жүзеге асырды. Банктер осы қаражаттан басқа синдикатталған заемдарды тартты, олар Қазақстан банктерінің кредиттік рейтингінің артуымен бірге осы жылдан бастап және ұзақ мерзімге беріледі.

Банктік сектормен салыстырғанда республика кәсіпорындарының аффилиирленбеген кредиторлар алдындағы заемдық міндеттемелері қалыпты қарқынмен өсті – олардың міндеттемелерінің жиынтық өсуі 2004 жылы 1,24 млрд. доллар болды, бұл 2003 жылға қарағанда 11,3% көп.

Капитал ағыны елдің сыртқы берешегінің өсуін негіздеді. 2004 жылдың соңында республиканың жалпы сыртқы борышы 32 млрд. АҚШ доллары (ЖІӨ-нің 70% астамы), оның ішінде елдің мемлекеттік және мемлекет кепілдік берген сыртқы борышы 3,37 млрд. АҚШ доллары болды.

Экспорттық кірістің өсуі және тікелей инвестициялардан және сыртқы заемдардан елге түскен қаражаттың едәуір ағыны төлем балансының операциялары бойынша біршама оң сальдоны қамтамасыз етті. Ұлттық Банктің төлем балансында тіркелген халықаралық резервінің өсуі 2003 жылғы осындай көрсеткіштен 2,6 есе арта отырып 4 млрд. доллар болды. 2004 жылдың соңында жалпы алтынвалюта активтері 4,5 айдан астам тауарлар мен қызмет көрсету импортын қаржыландыру қажеттілігінің орнын жапты.